

Syntymättömiä Suomalaisia

ILKKA NUMMELA

Mitä ihmettä?

- Vuosituhannen vaihtuessa Suomessa oltiin huolestuneita syntyvyyden alhaisuudesta ja verrattiin lukuja nälkävuoden 1868 synnytysmääriin, jälkimmäistä mitenkään kommentoiden.
- Tuolloin Suomessa syntyi elävänä 44 000 lasta eli 20 000 vähemmän kuin normaalisti (2/3 normaalista), paikoitellen paljon, paljon enemmän.
- Vertailu on ontuva, koska Suomessa elettiin 1868 läntisen Euroopan viimeisintä rauhanaikaista nälkäkriisiä.

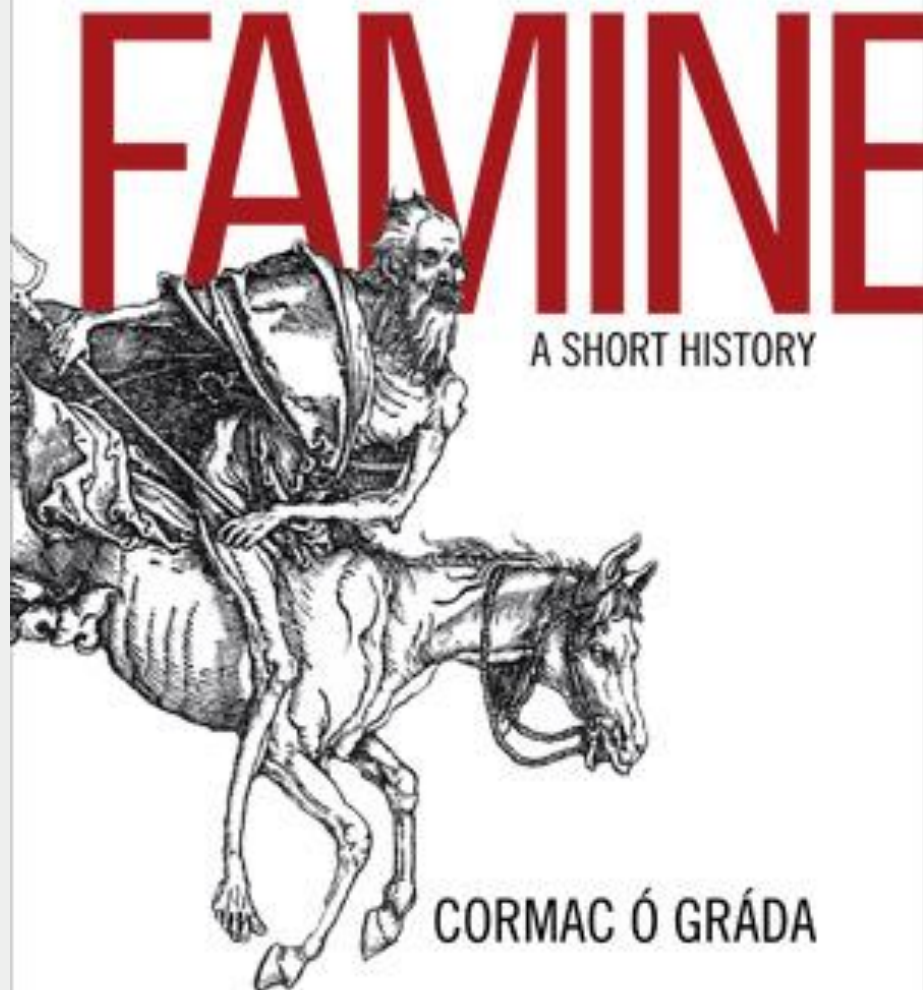

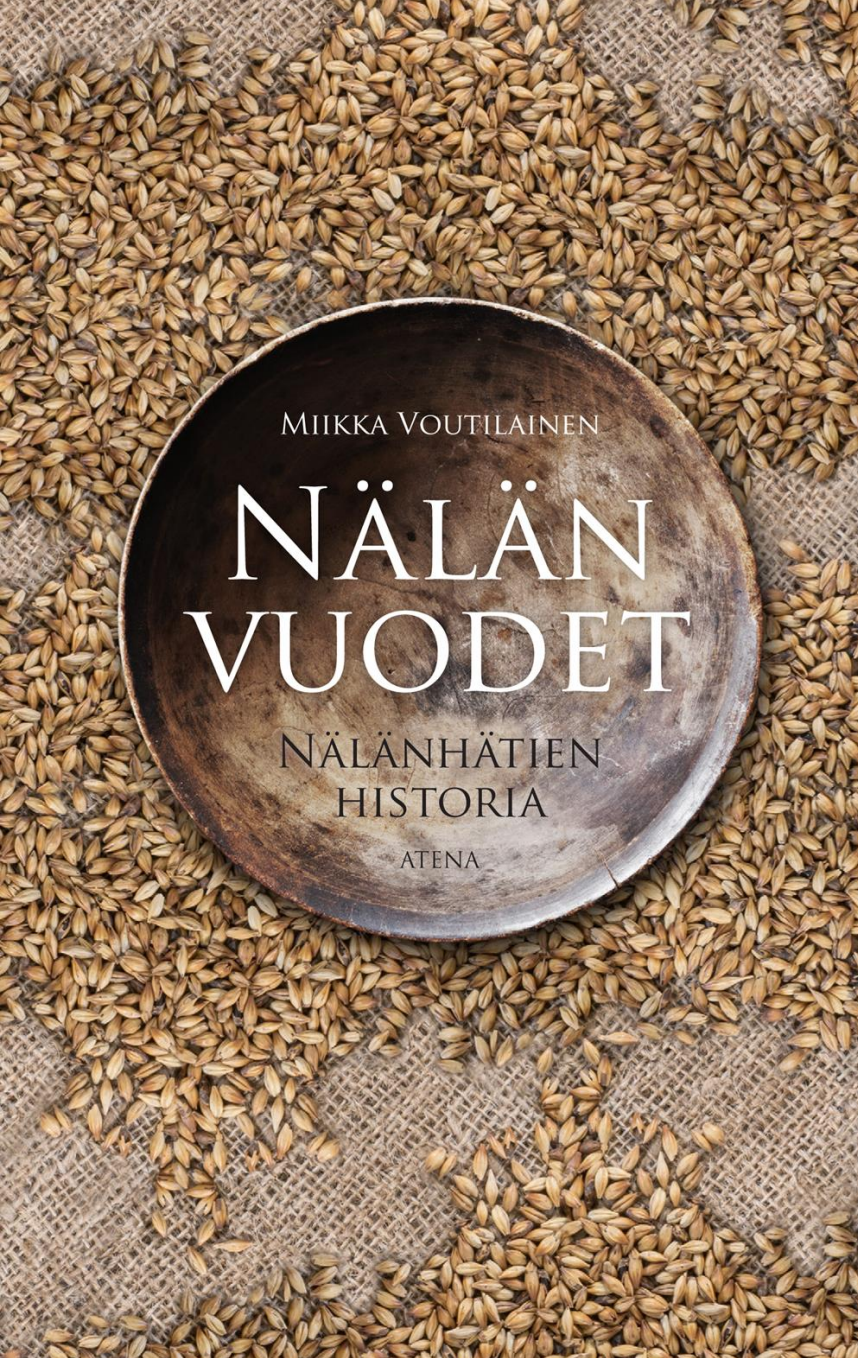
Nälkävuodet 1866-1868

- Tuolloin kuoli 270 000 suomalaista suhteellisen lyhyessä ajassa.
- Kyseessä on toistaiseksi viimeisin rauhanaikainen nälkäkatastrofi ns. läntisessä maailmassa.
- Nälkään ja kulkutauteihin kuolleita oli 150 000 enemmän kuin normaalisti olisi ollut.
- Vuonna 1868 kuolleita oli jopa 138 000 eli 8 prosenttia (Turun ja Tampereen verran nykyaikana).
- Suomen nälkävuodet on mukana irlantilaisen historioitsijan Cormac Ó Grádan luomalla koko tunnetun ajan suurten ja tuhoisien nälkäkriisien pelottavalla listalla.

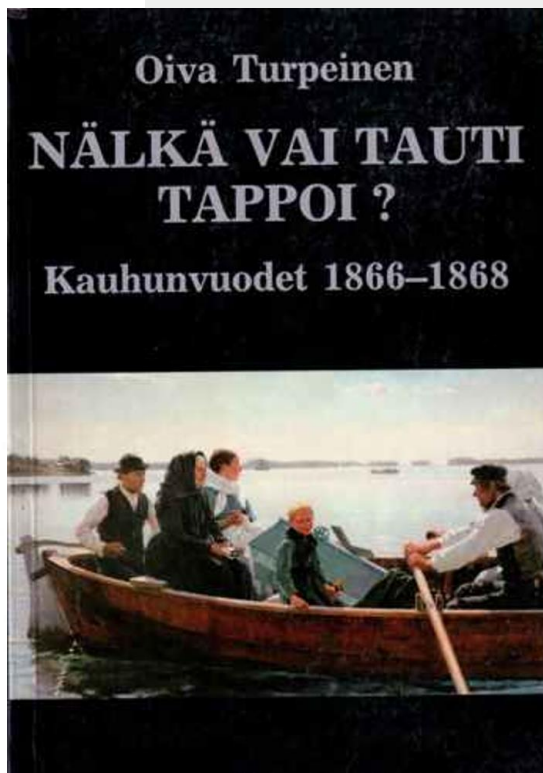
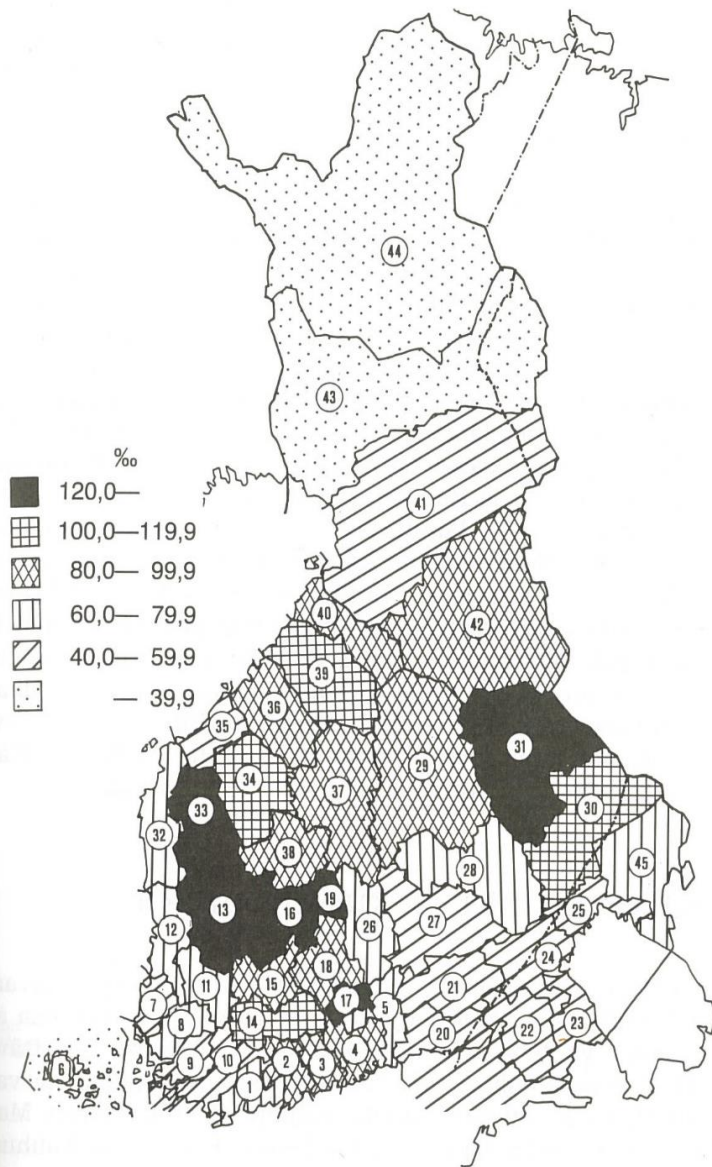
Cormac Ó Gráda:
Making Famine History.
Journal of Economic
Literature, Vol. 45, No.
1 (Mar., 2007), s. 5-38.

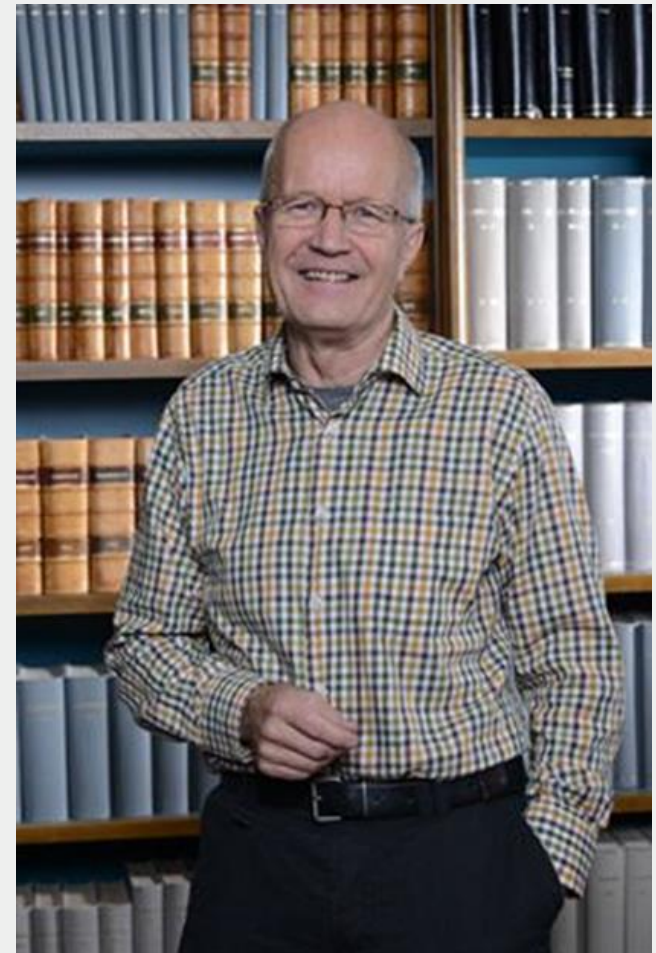

Kuvio 12.
KUOLLEISUUS SUOMESSA MAASEUDULLA ROVASTI-
KUNNITTAIN VUONNA 1868

”Mallinukella vihdoinkin kuukautiset”

”Mallinukella vihdoinkin kuukautiset”

- ”Luonto on nerokkaasti turvannut syntyvien lasten menestymisen kytkemällä kuukautiset ravitsemustilaan. Kun nälkiintyneillä naisilla kehon rasvamäärä putoaa alle kriittisen rajan, hormonituotanto voimakkaasti hiipuu. Seurauksena on amenorrea, kuukautiskierron loppuminen, ja infertiliteetti, kyvyttömyys saada lapsia. Niukkana aikana ravintoa ei riittäisi molemmille, äidille ja kasvavalle sikiölle. Parempi odottaa runsaamman ravinnon aikoja.”

(Pertti Mustajoki, Apteekin hyllyltä 2013:2, 69)

- Nälänhädät pienentävät yleensä aina syntyvyyttä ja avioituvuutta.
- Joel Mokyr on arvioinut Irlannin suuran nälän merkinneen 0,4 miljoona toteutumaton syntymää.
- Kiinan 1959–1961 tuotti runsaasti keskenmenoja ja kuolleena syntymisiä.
- Leningradissa 1942 kaksi viidesosaa syntymistä oli ennenaikaisia ja joka neljäs syntyi kuolleena tai kuoli ennen ensimmäisen kuukauden täyttymistä.

Emmanuel Le Roy Ladurie

- L'amenorrhée de famine: (17-20e siècles). *Annales*. 1969 ; 24(6):1589-1601.
- Famine amenorrhoea (seventeenth-twentieth centuries) *Biology of man in history : selections from the Annales, économies, sociétés, civilisations* edited by Robert Forster and Orest Ranum
- Die Hungeramenorrhoe (17.-20. Jahrhundert). In: Arthur E. Imhof (Hg.) *Biologie des Menschen in der Geschichte: Beiträge zur Socialgeschichte der Neuzeit aus Frankreich und Skandinavien*. 1978.

- La Roy Ladurie ottaa esille keskustelun kuukautisten poisjäämistä nälänhätien aikana 1600-luvulta 1900-luvulle
- Aluksi selityksenä oli pidetty sukupuolilyhteydestä pidättymistä ravintopulien aikana

WWI

- Ensimmäisen maailmansodan aikana lääkärit puhuivat Kriegsamennorrheasta, lähinnä saksankielisellä kulttuurialueella
- Ensimmäinen vakavasti otettu tutkija oli puolalainen by J. von Jaworski 1916.
- Ilmiö jäi huomaamatta anglosaksisessa maailmassa toiseen maailmansotaan saakka

Piritim Sorokin

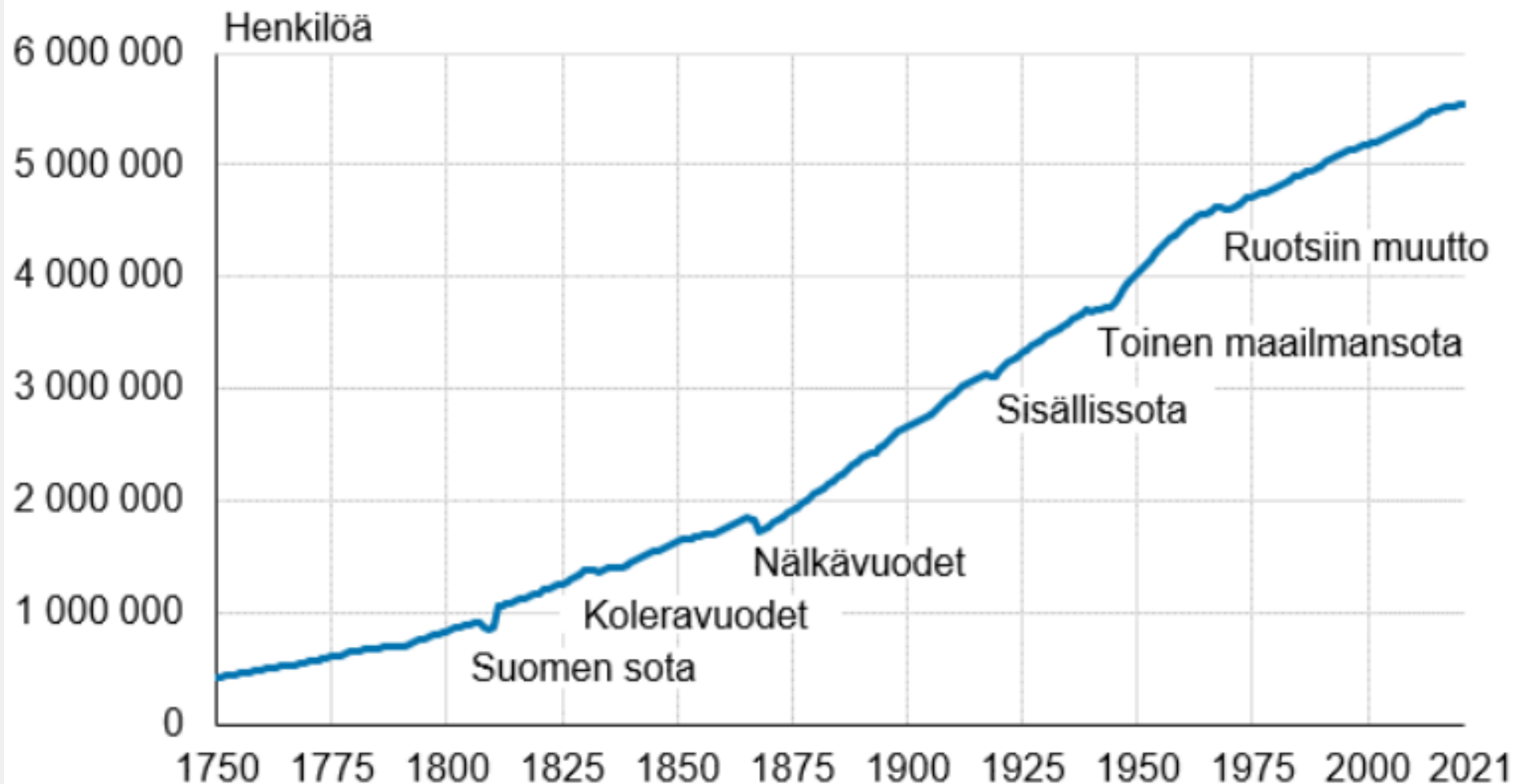
MedHist Medizinhistorisches Journal
Volume 43, December 2008, issue 3-4

Der Krieg in der Heimat: „Kriegsamennorrhoe“ im Ersten Weltkrieg

Stukenbrock, Karin

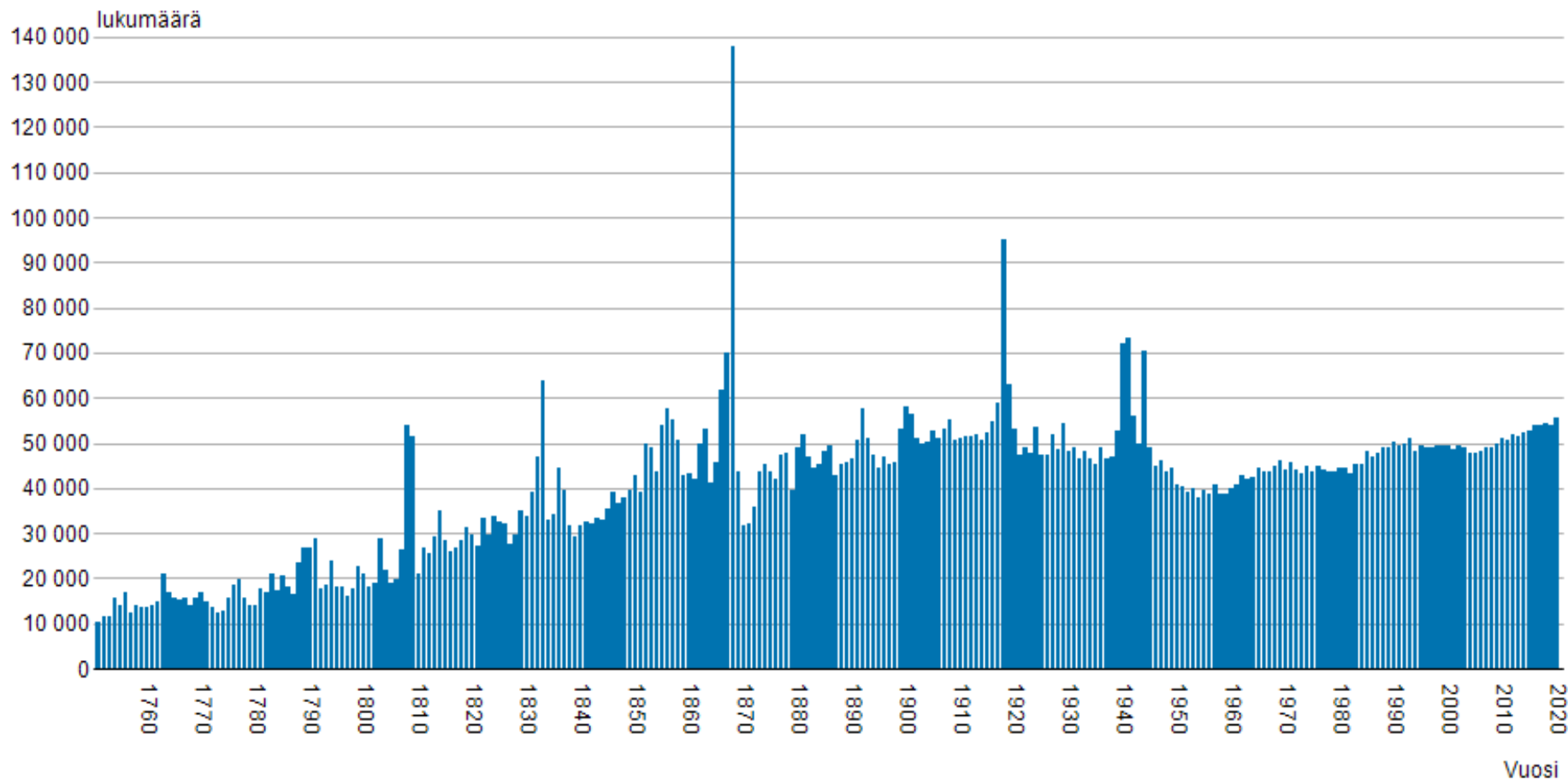

Suomen väkiluku (Tilastokeskus)

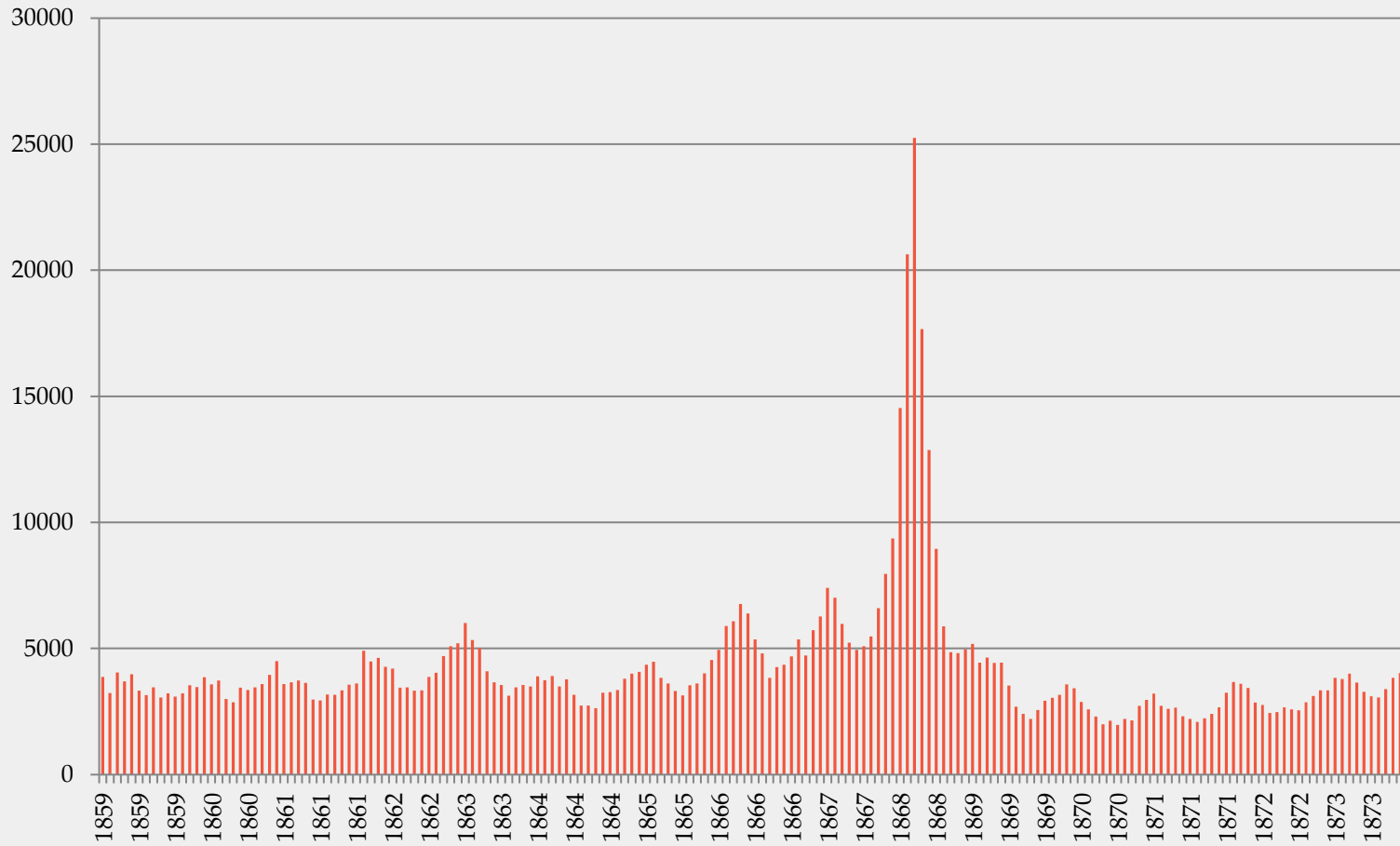
Kuolleet Suomessa 1750-2020

Lähde: Kuolleet, Tilastokeskus

Kuolleita kuukaudessa 1859-1873

Pertti Mustajoki

Gunnar Nybond (1909-2000)

Siipyyn syntyneet:

1866	74
1867	76
1868	38
1869	74

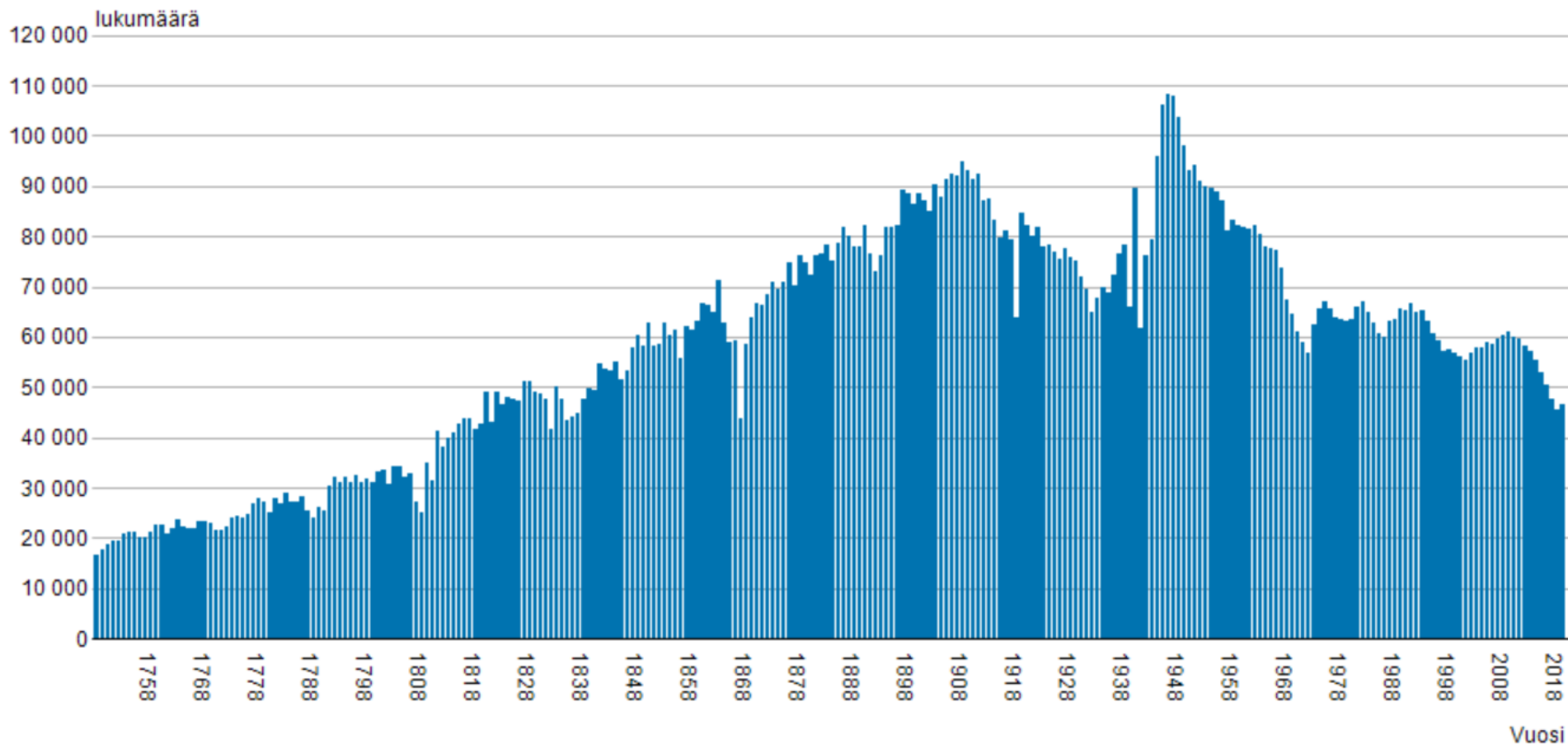
”Missväxtåret 1867 resulterade också i missväxt beträffande barnantalet 1868. Sambandet är uppenbart: flera dödsfall bland unga kvinnor och säkert flera missfall på grund av hunger och sjukdom. Någon avsedd barnbegränsning var det knappast fråga om.”

"Gränsmark. Släkt- och bygdekrönika från Sydösterbotten 2" (Vasa 1984)

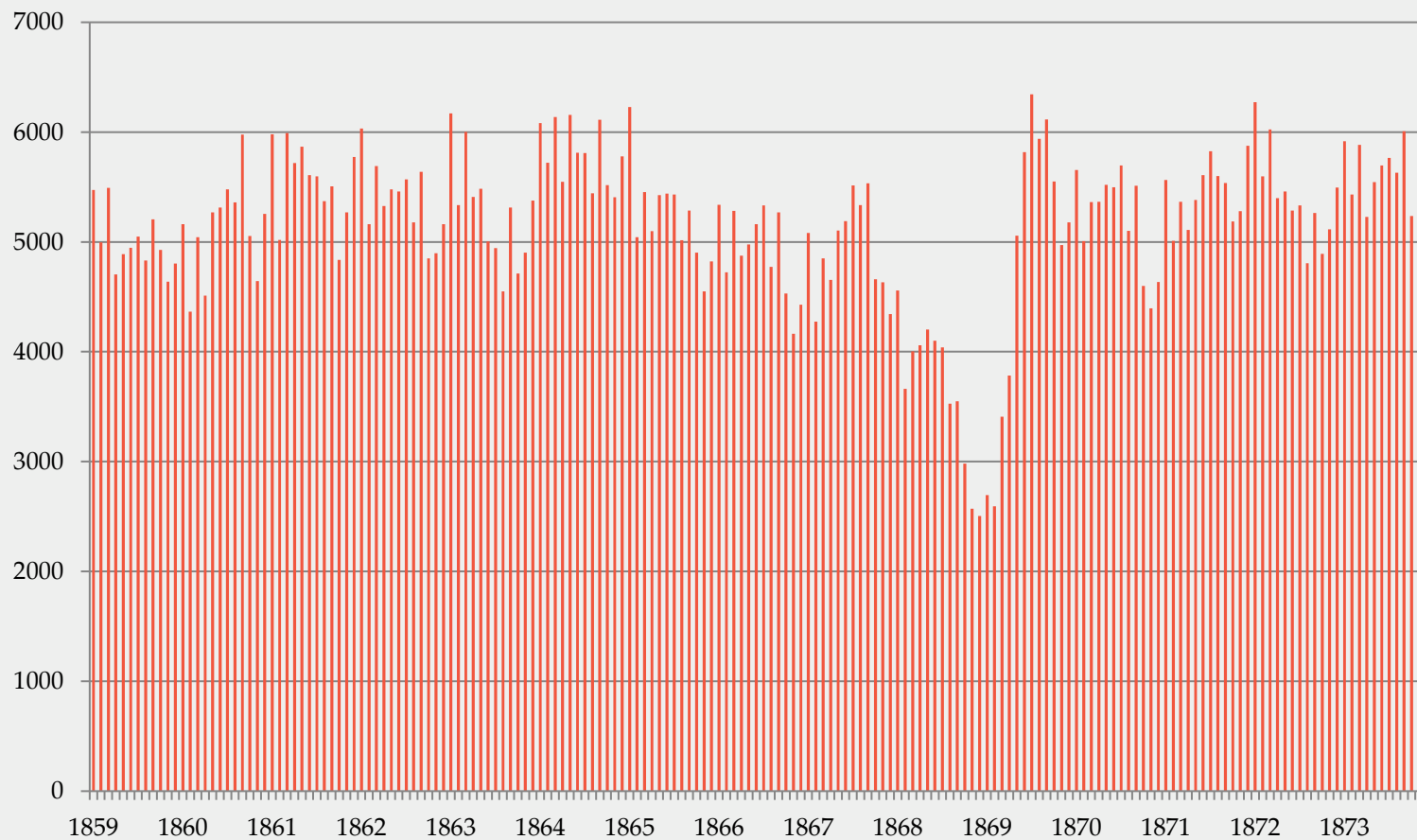
Elävänä syntyneet 1749-2018

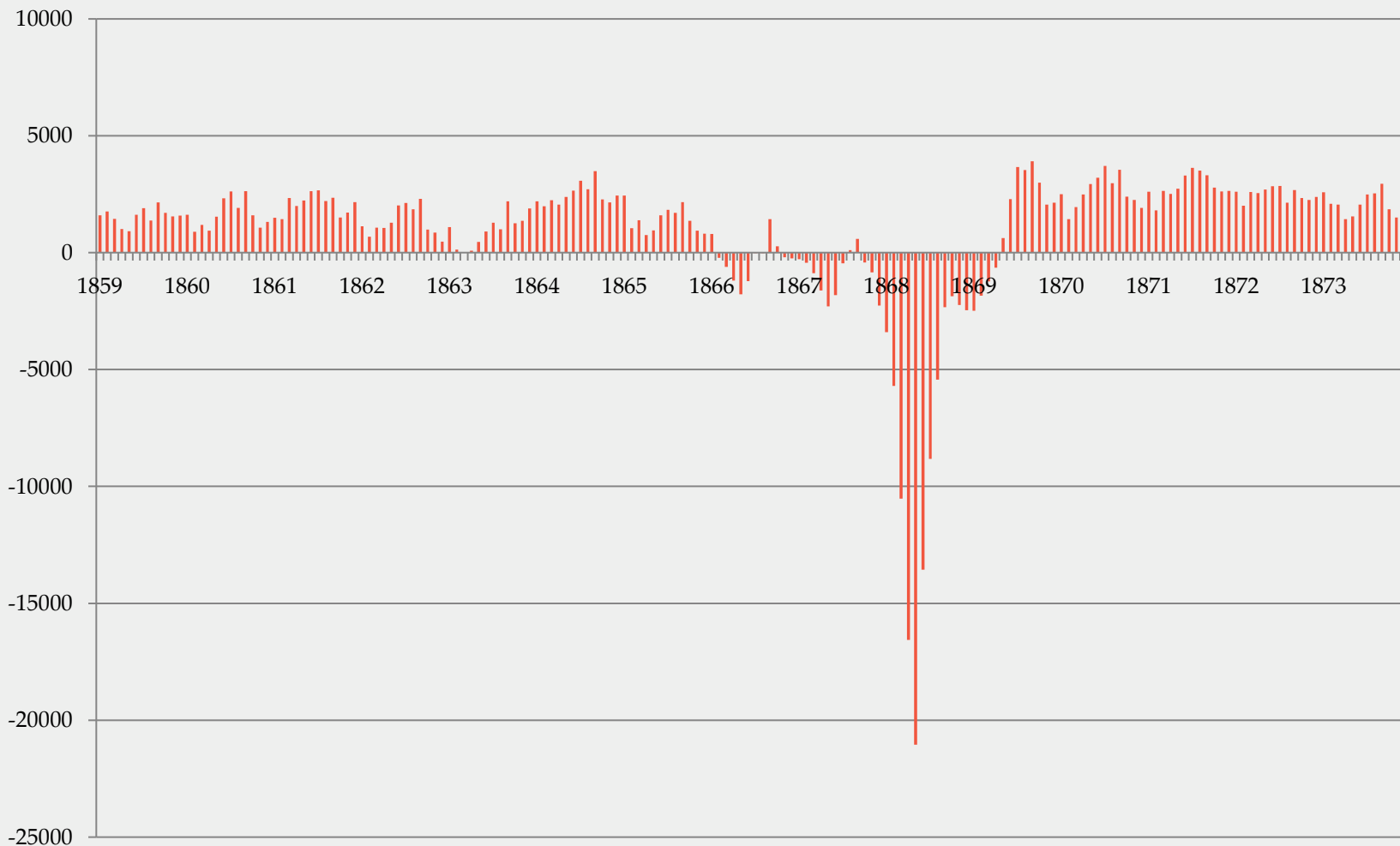
Lähde: Syntyneet, Tilastokeskus

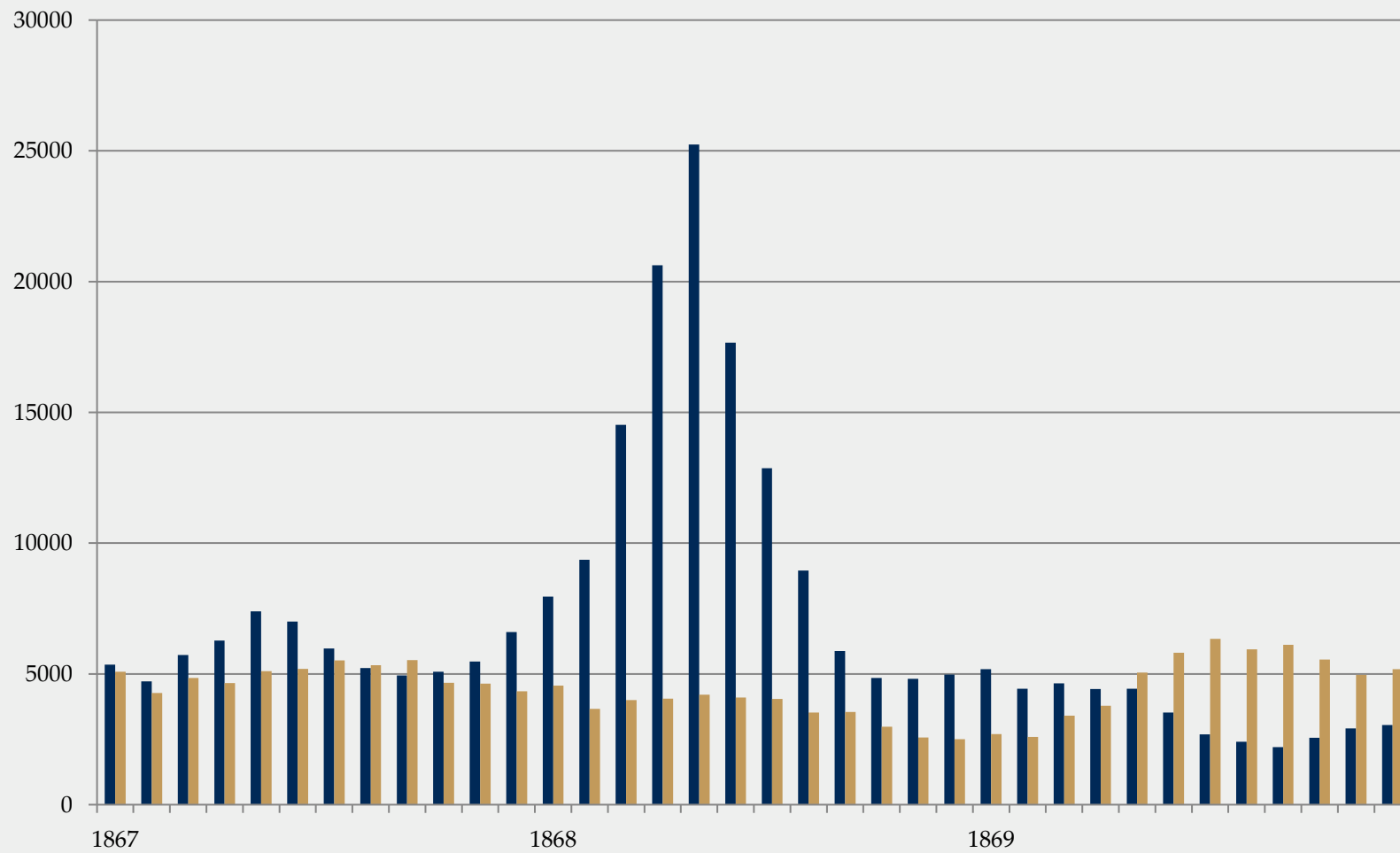
Syntyneitä kuukaudessa 1859-1873

Luonnollinen väestönlisäys 1859- 1873

Luonnollinen väestönlisäys 1867-1869

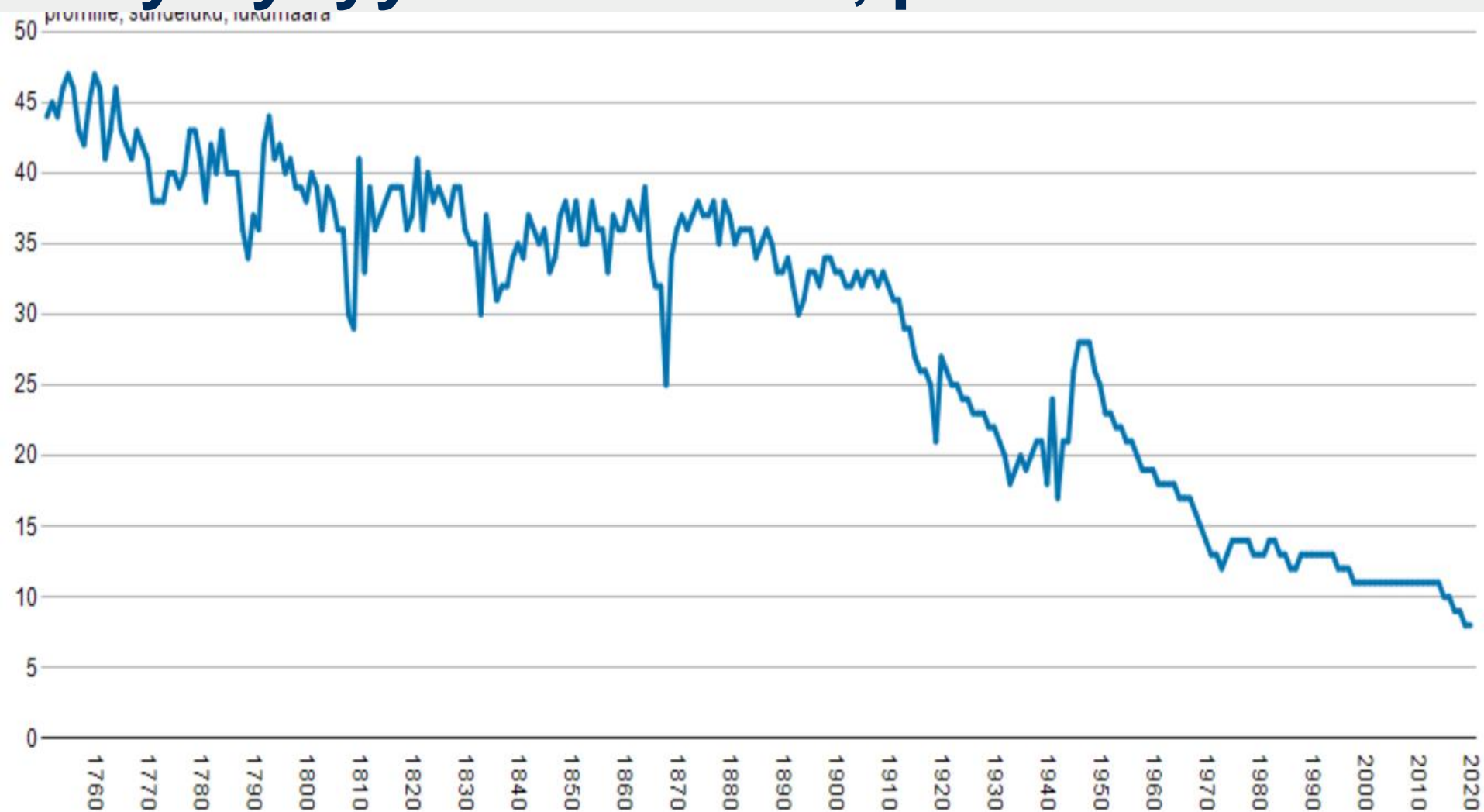

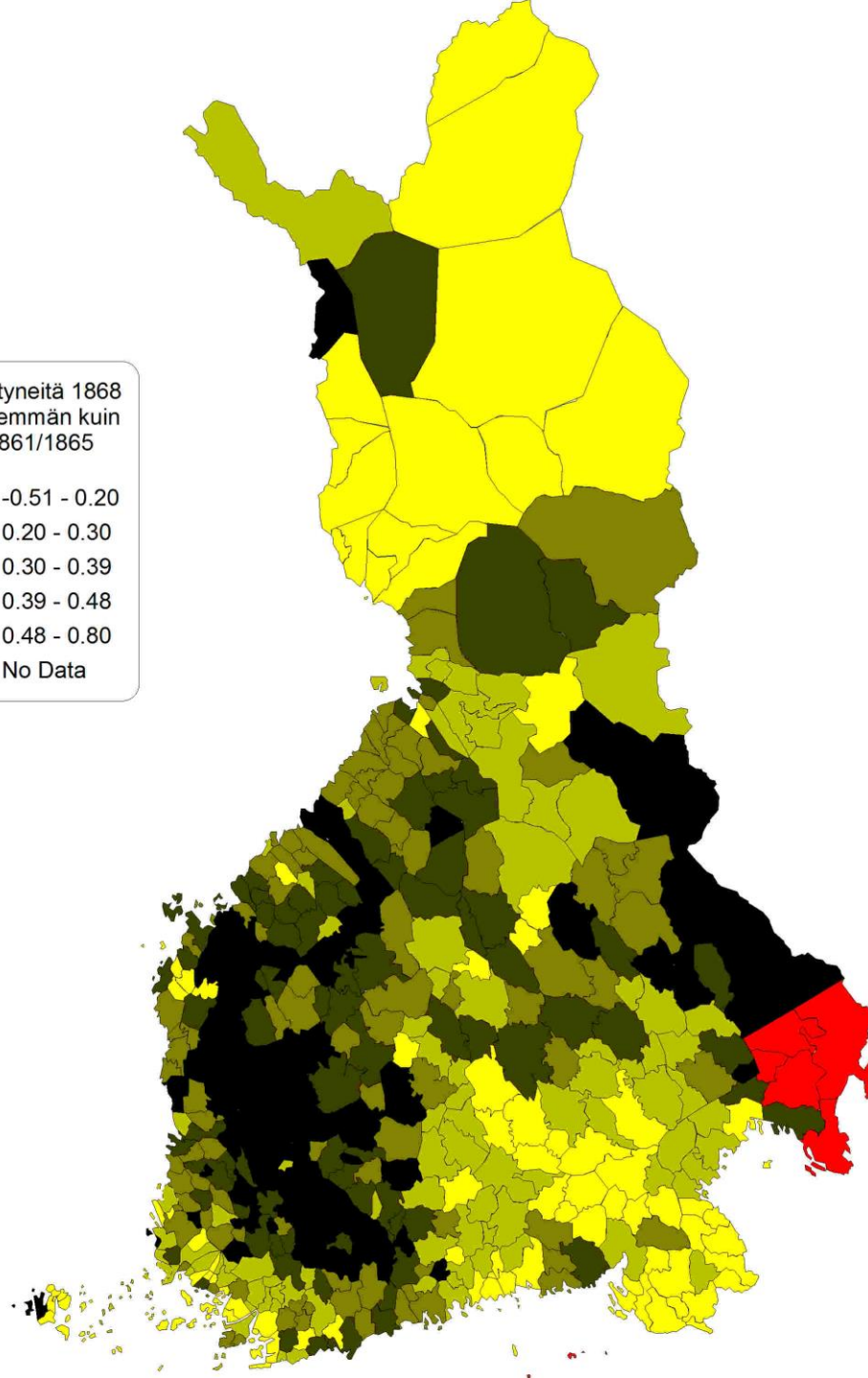
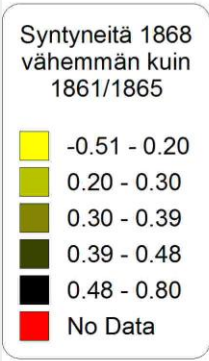
Kuoleman kautta purkautuneita avioliittoja

Vuosi	Uusia Aviol.	Mies kuollut	Nainen kuollut	Yht
1859	13,352	6,106	4,784	10,890
1860	15,052	5,367	4,198	9,565
1861	15,067	5,106	4,137	9,243
1862	13,673	5,432	4,448	9,880
1863	12,779	5,025	4,045	9,070
1864	13,691	5,145	4,267	9,412
1865	12,790	6,253	4,743	10,996
1866	11,140	9,371	7,646	17,017
1867	11,732	11,459	9,328	20,787
1868	10,121	24,267	15,717	39,984
1869	17,238	5,675	4,588	
1870	17,917	4,012	3,341	
1871	17,318	3,968	3,418	
1872	15,796	4,008	3,395	
1873	15,634	4,373	3,741	
1874	16,852	4,938	3,984	

Syntyvyys Suomessa, promillea

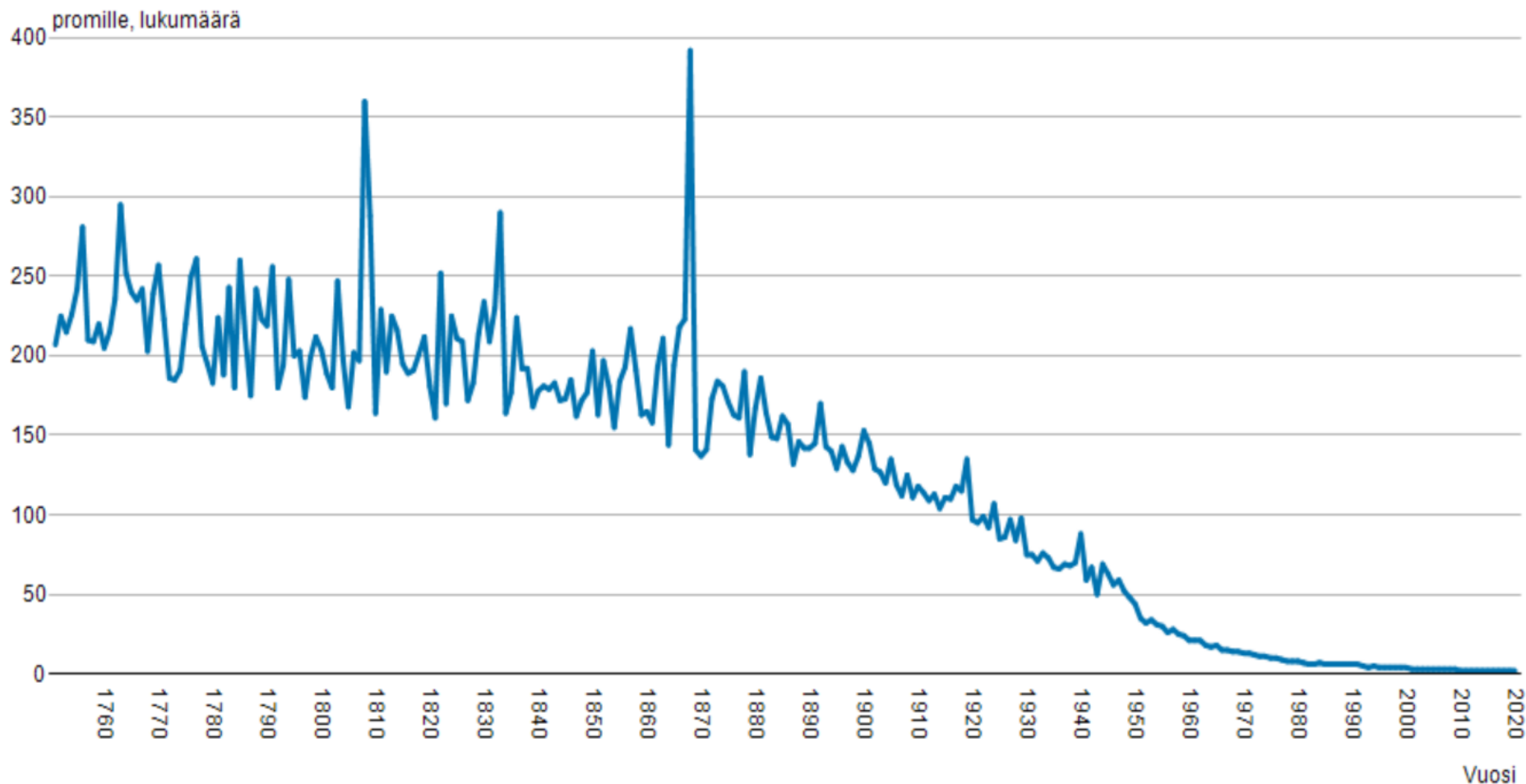

Syntymättömät lapset

Vuosi	Keskim. 1859-1865	lapsia	Erotus	Erotus kuukausina
1866	63967	58853	5114	1,0
1867	63967	59164	4803	0,9
1868	63967	43757	20210	3,8
1869	63967	57444	6523	1,2
			36648	6,9

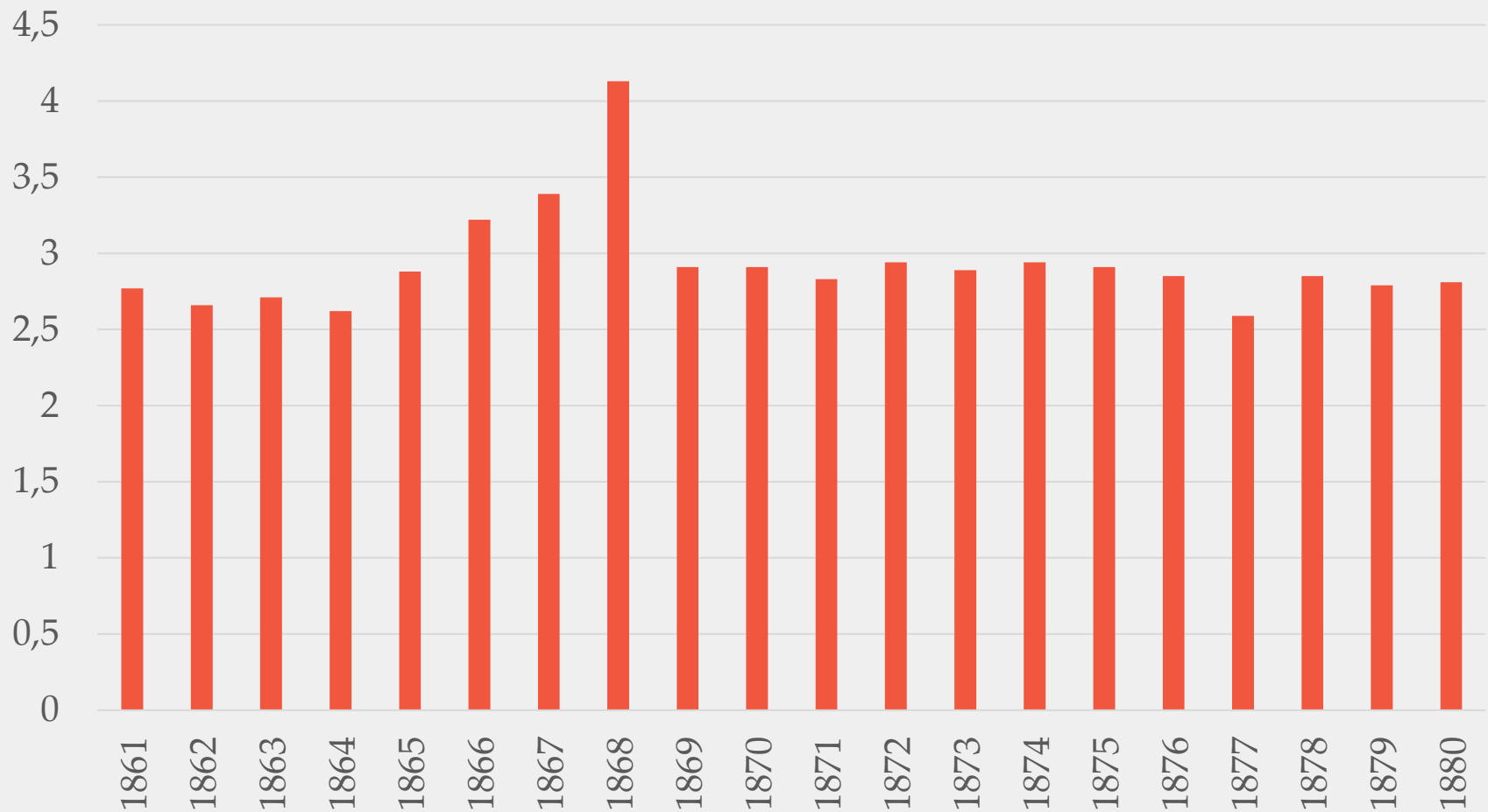

Imeväiskuolleisuus Suomessa 1750-2020

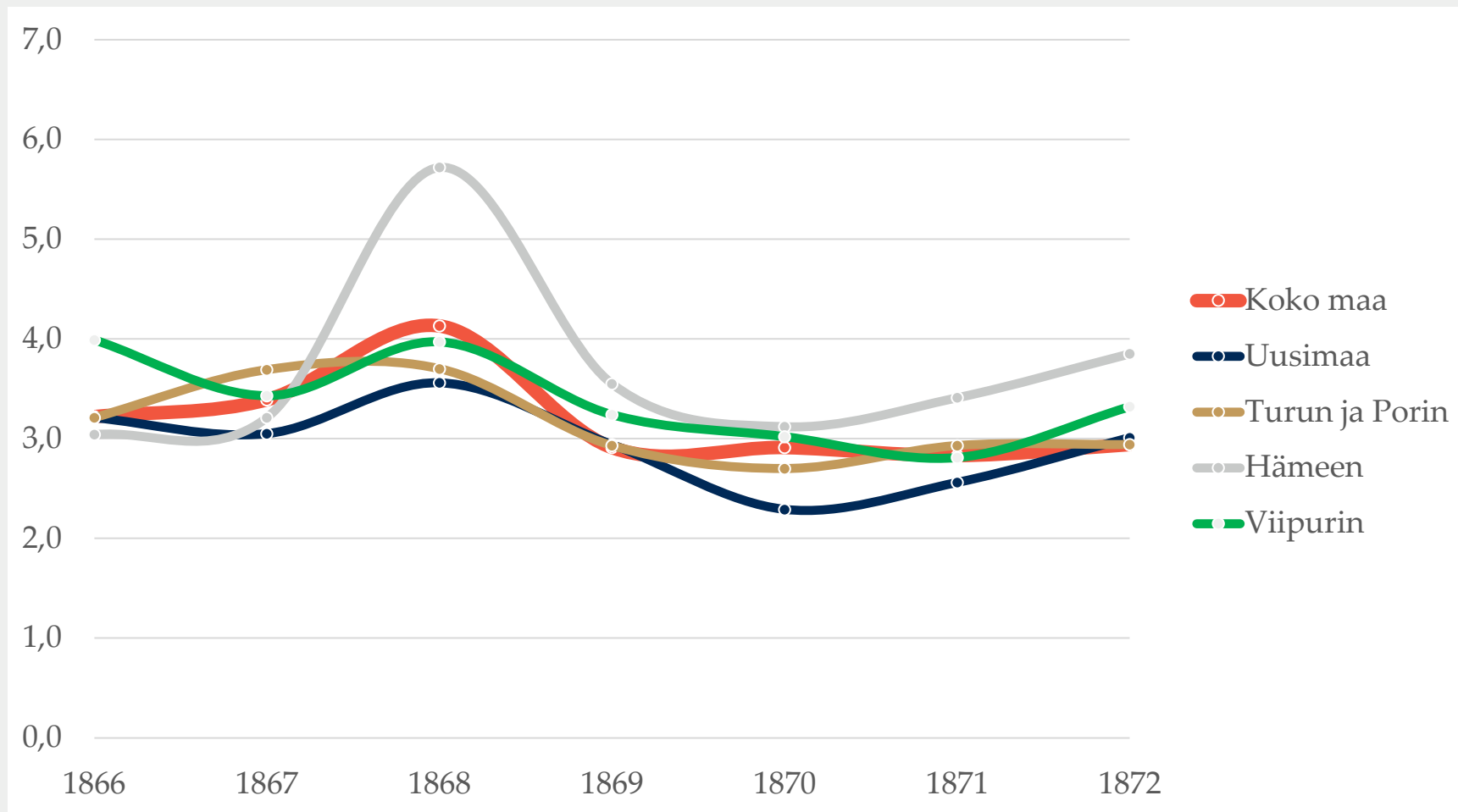
Lähde: Kuolleet, Tilastokeskus

Kuolleina syntyneiden osuus kaikista syntyneistä 1861-1880, pros.

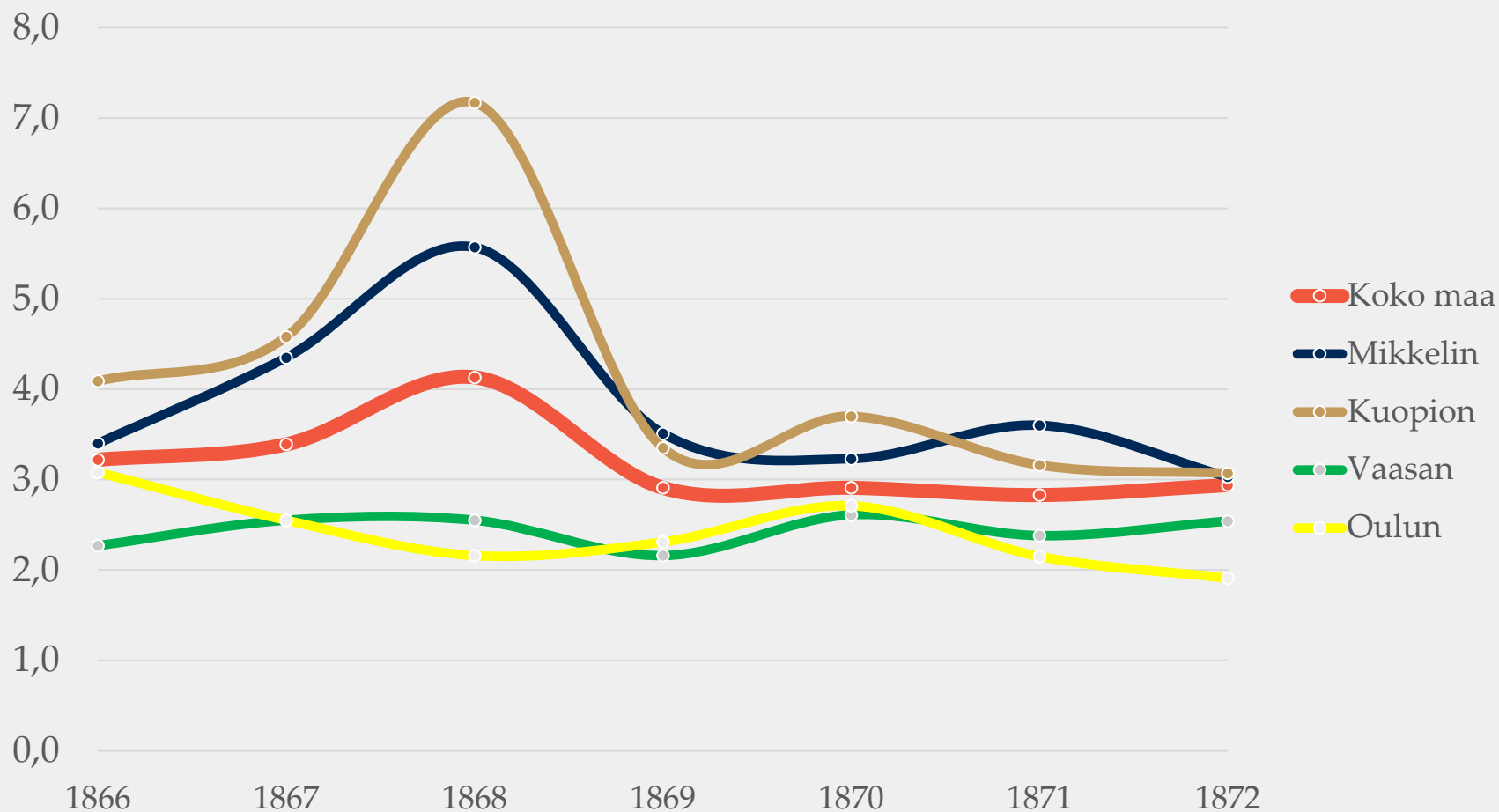

Kuolleina syntyneiden osuus kaikista syntyneistä 1866-1872, pros.

Kuolleina syntyneiden osuus kaikista syntyneistä 1866-1872, pros.

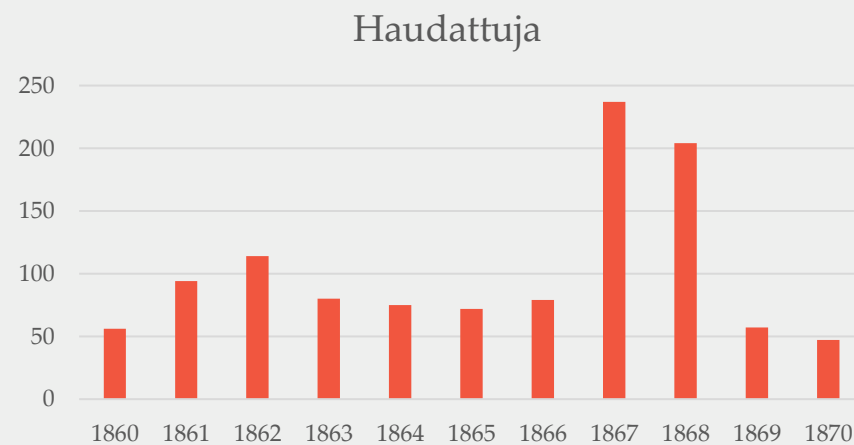
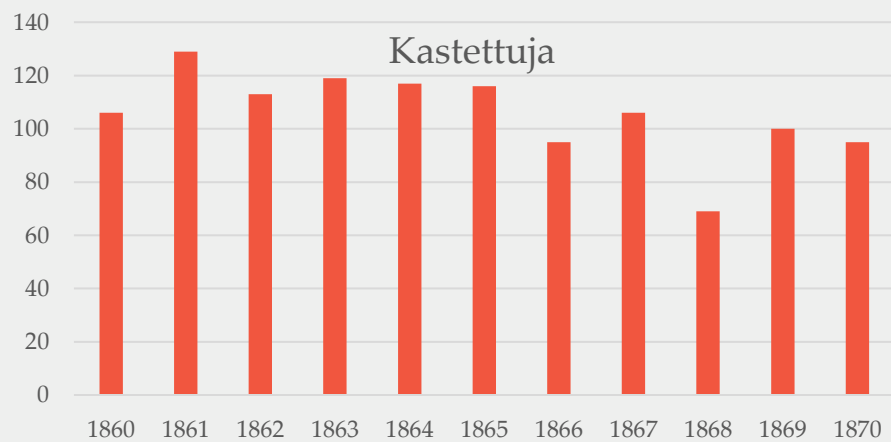
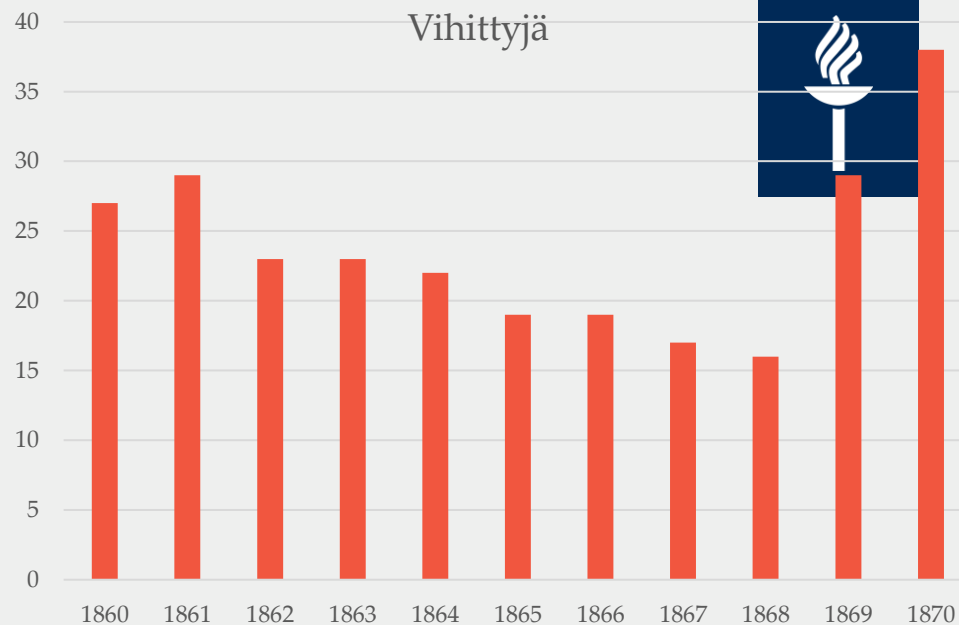
”Puute ruoasta, kuin myös se yleinen kivulloisuus, joka vallitsi maassamme vuosina 1866—1868, enensi tietysti kuolevaisuutta lapsensynnyttäjissäkin”

Lapsivuoteeseen kuolleet, pros.

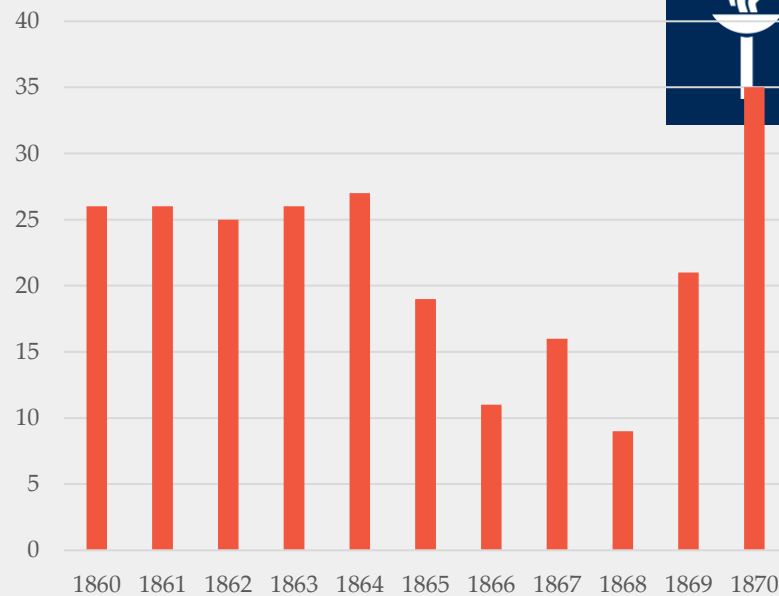
Vuosi	Kaup.	Ms.	Ruotsi
1859	1,38	0,96	0,52
1860	1,11	0,94	0,48
1861	1,33	0,81	0,50
1862	1,22	0,94	0,55
1863	1,07	0,86	0,55
1864	1,09	0,86	0,59
1865	0,93	0,82	0,58
1866	0,93	0,94	0,50
1867	0,96	0,94	0,49
1868	1,14	1,42	0,53
1869		0,94*	
1870		0,82*	
1871		0,74*	

Nakkila

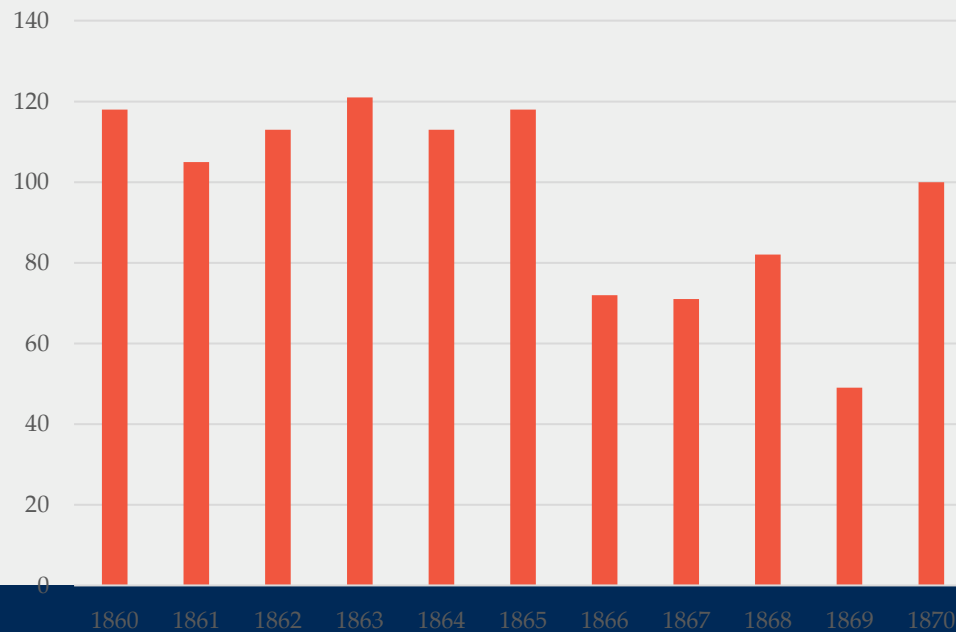

Paltamo

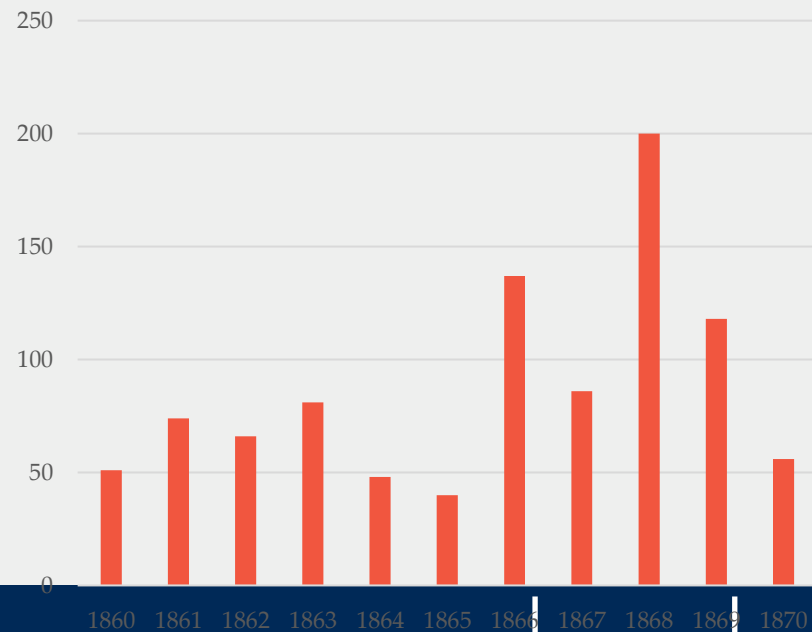
Vihittyjä

Kastettuina

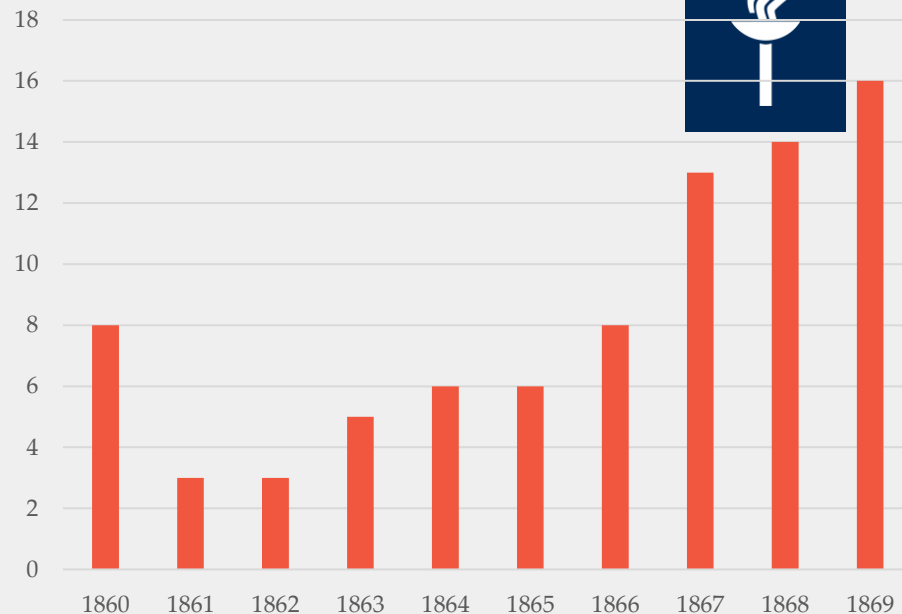

Haudattuina

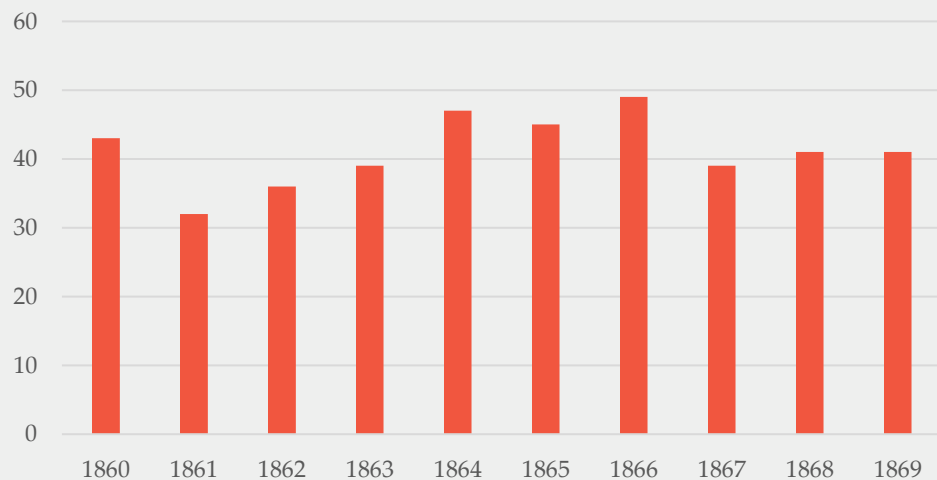

Jyväskylän ksrk

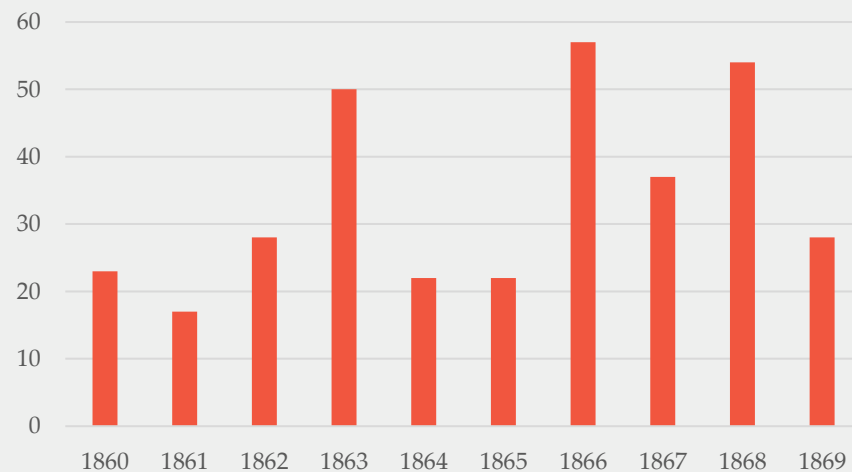
Vihittyjä

Kastettuja

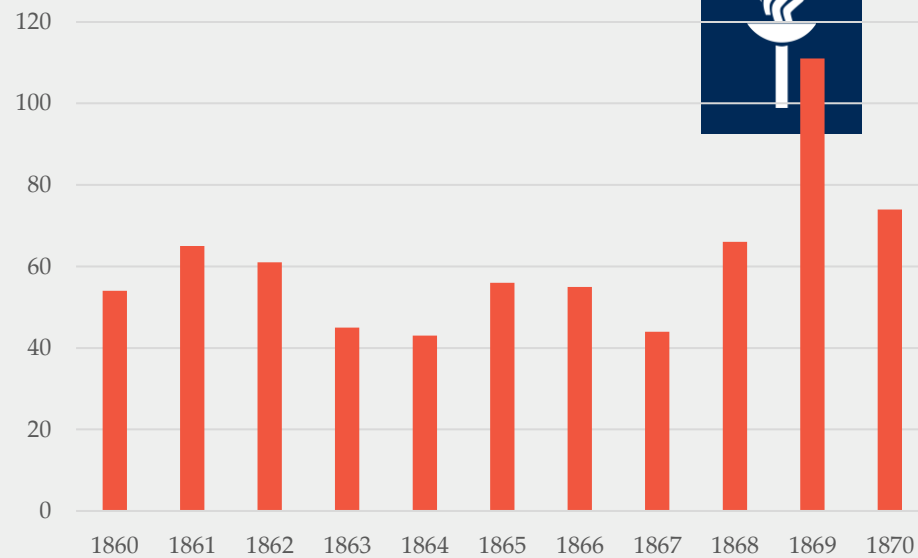

Haudattuja

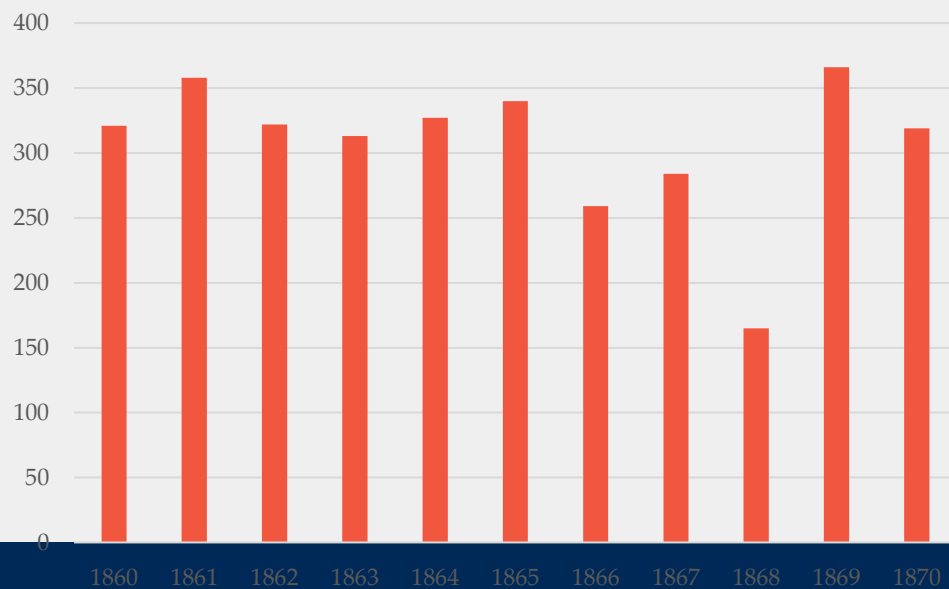

Lapua

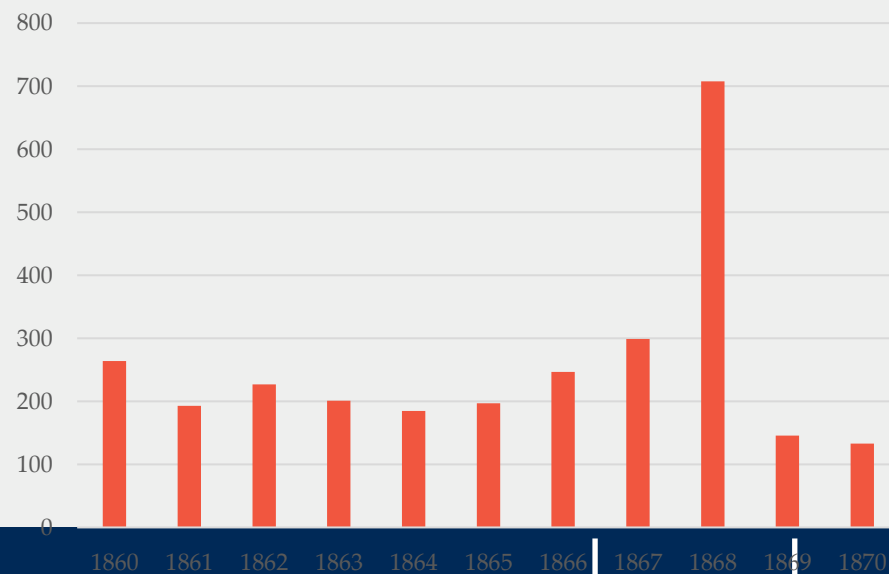
Vihittyjä

Kastettuina

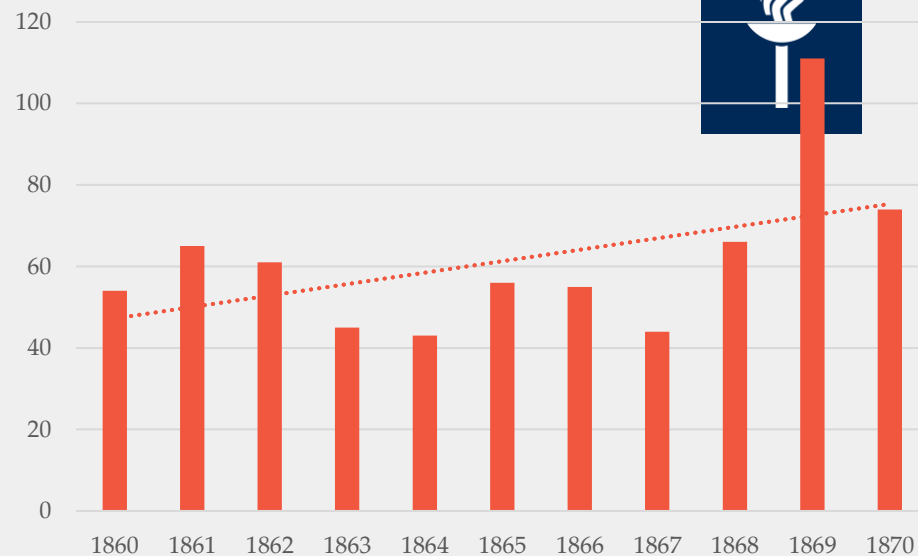

Haudattuina

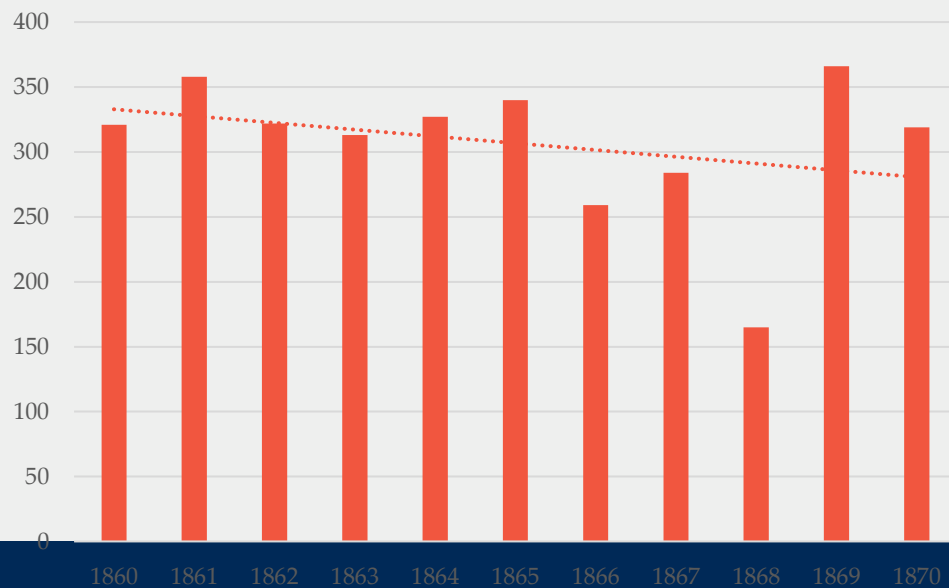

Lapua

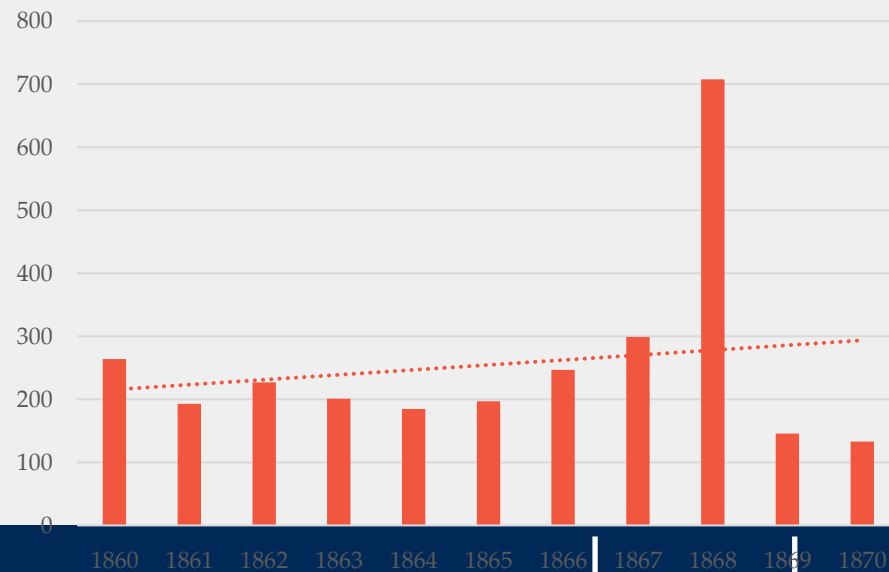
Vihittyjä

Kastettuina

Haudattuina

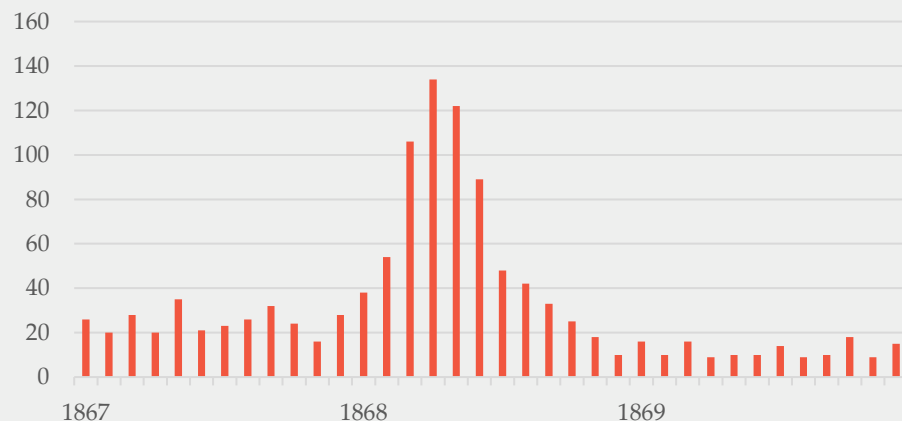

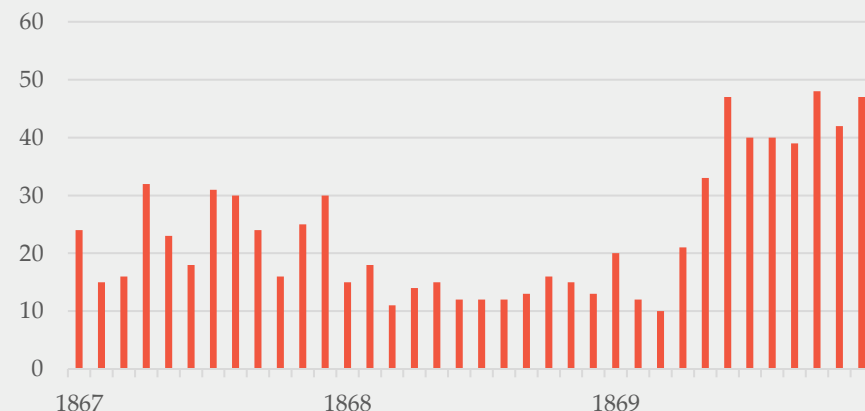
Lapuan ”laki”

- Kriisiaikana kuolleisuuden ja 10-11 kuukaudella viivästetyn syntyvyyden välillä merkittävä korrelaatio
- $R = 0,51$, $n = 36$

Kuolleita kuukausittain 1867-1869, Lapua

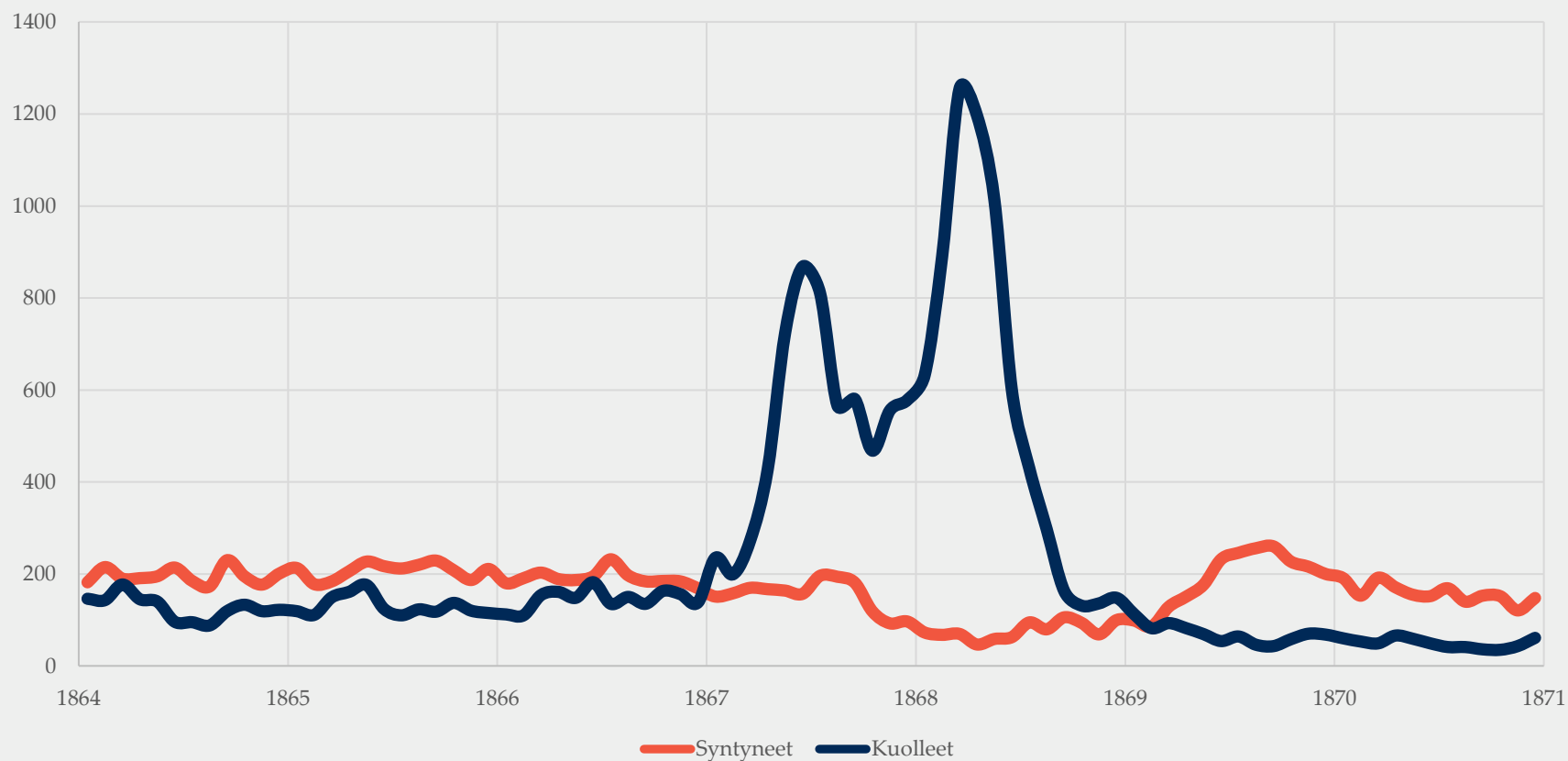

Syntyneitä kuukausittain 1867-1868, Lapua

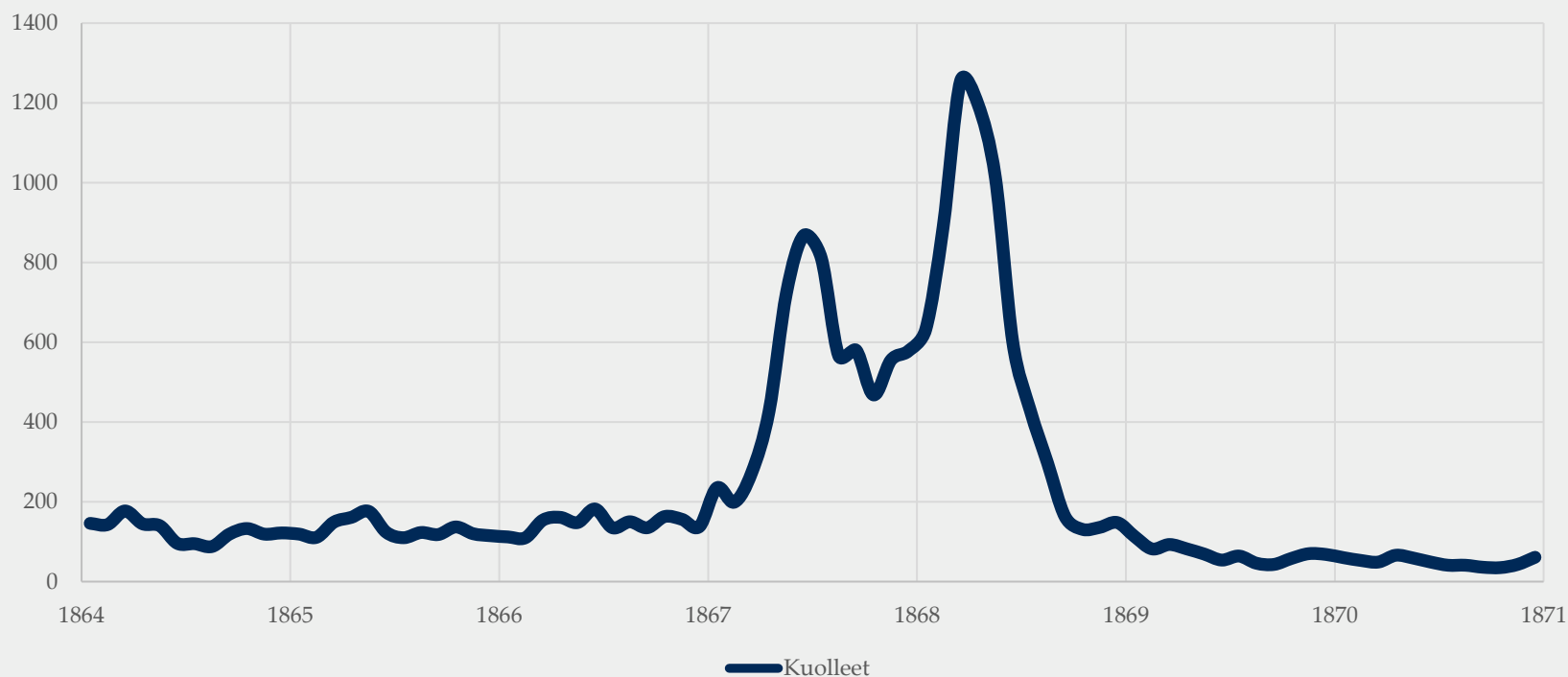

Kuolleet ja syntyneet Tyrvään rovastikunnassa 1864-1870

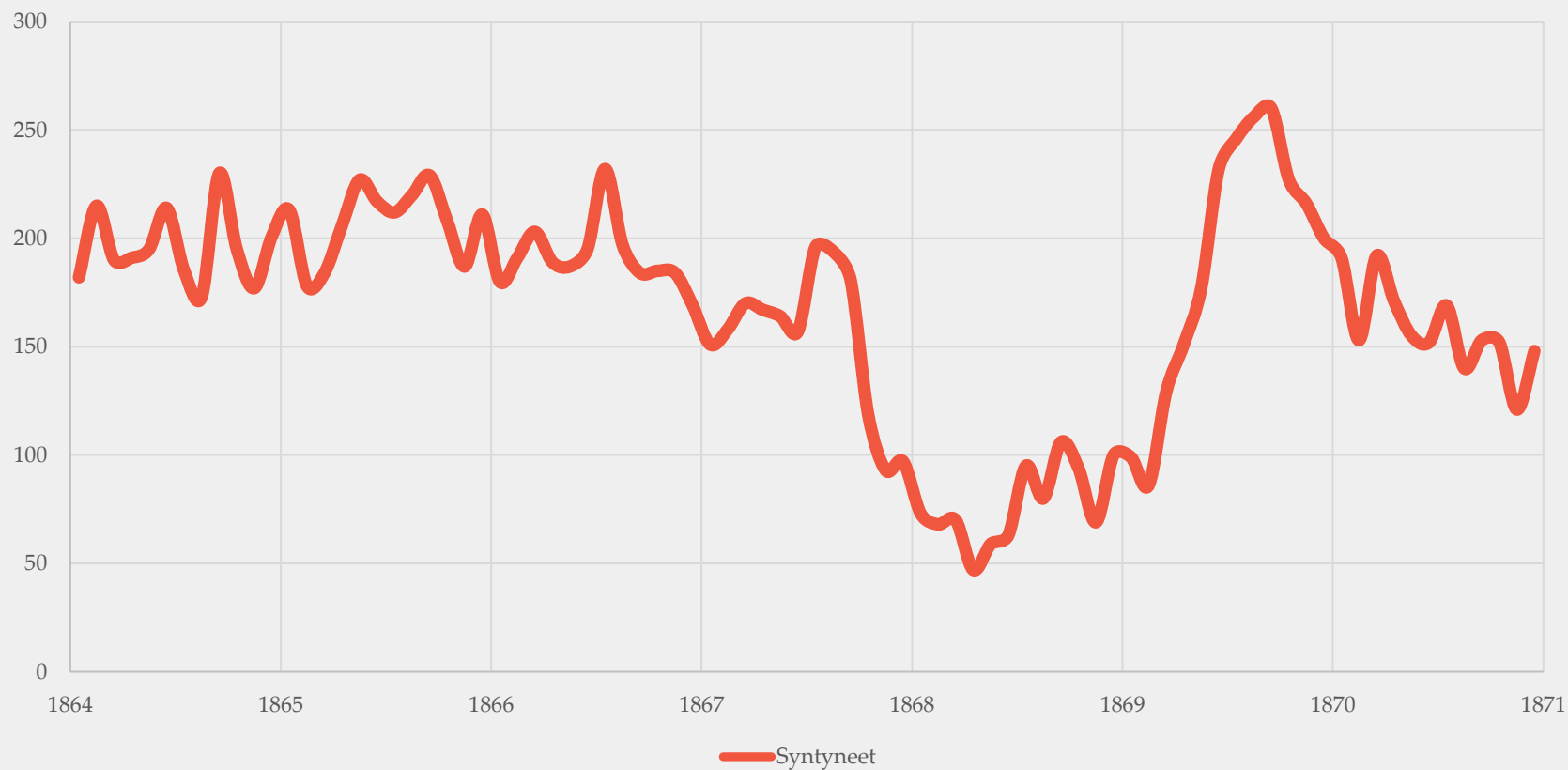

Kuolleet Tyrvään rovastikunnassa 1864-1870

Syntyneet Tyrvään rovastikunnassa 1864-1870

”... että kuolleena syntyneitten lukumäärä verrattain on ollut suurin niinä vuosina, joina syntyväisyys on ollut vähäinen ja kuolevaisuus iso, eli niinä aikoina, joina yleisempi puute ja kivulloisuus on vallinnut maassa. Tämä asian laita onkin aivan luonnollista. Kärsimisten ja tautien rasittamassa väestössä sijitysvoima on vähennetty. Se ei ainoastansa synnytä vähemmän lapsia kuin tavallisesti; vaan nämä lapset ovat lisäksi ruumiinsa puolesta heikompia kuin ne, jotka syntyvät parempina aikoina.”

(SVT Väestönmuutokset 1865-1868)